

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
76. ZINĀTNISKĀ KONFERENCE

ĢEOGRĀFIJA
ĢEOLOĢIJA
VIDES ZINĀTNE

Referātu tēzes

Rīga, 2018

Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne. Referātu tēzes. Rīga: Latvijas Universitāte, 2018, 410 lpp.

Maketu veidojusi Ineta Grīne

© Latvijas Universitāte, 2018
ISBN 978-9934-556-36-4

plānošanas dokumentiem ir veikts SIVN un plānotās izmaiņas nav pretrunā ar attīstības plānošanas dokumentos definēto, bet gan detalizē to īstenošanu konkrētā teritorijā.

Nereti SIVN tiek piemērots detālplānojumam vai lokālplānojumam, kurš tiek izstrādāts, teritorijai, kurā plānotajai paredzētajai darbībai jau ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums.

SIVN procesā netiek veikti būtiski papildus pētījumi, bet pārsvarā tiek izmantota pieejamā vides informācija un valsts statistikas dati, tai skaitā tā pati, kas izmantota teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un SIVN procesā, kā arī paredzēto darbību ietekmes uz vidi novērtējuma procesā. Jāpiemetina, ka Latvijas vides informācijas sistēma ir nepilnīga, un tās pieejamība un izmantošana ierobežota. Valsts monitoringa novērojumu punktu izvietojums nedod iespēju detalizēti izvērtēt nelielas teritorijas esošo vides stāvokli, vai tā izmaiņas plānošanas dokumenta īstenošanas gaitā, kas ir plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa uzdevums. Savukārt plānošanas dokumenta īstenošanas monitorings ir obligāta SIVN sastāvdaļa. Veidojas situācija, kad monitoringa ziņojums jāizstrādā ilgtspējīgas attīstības stratēģijai, attīstības programmai, teritorijas plānojumam, lokālplānojumam, detālplānojumam un iespējams arī tematiskajam plānojumam.

SIVN procedūra ir resursu un laika ietilpīga un nereti rodas šaubas, vai tās veikšana ir lietderīga kā no vides aizsardzības tā ekonomiskā viedokļa, un vai tās veikšana veicina noteikto mērķu sasniegšanu, jo praktiski, pamatojoties uz jau izmantoto informāciju un vērtējumu, tiek veikts atkārtots vērtējums, kas nesniedz jaunas atziņas vai secinājumus.

PIEKRASTES TERITORIJU EKONOMISKĀS IZAUGSMES INSTRUMENTI - VIEDĀ SPECIALIZĀCIJA UN "BLUE GROWTH" POLITIKA

Edgars Pudzis, Āris Ādleris, Sanda Geipele

Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultāte Būvuzņēmējdarbības un nekustamā īpašuma ekonomikas institūts, e-pasts: edgars.pudzis@rtu.lv

Pētījuma mērķis ir apkopot informāciju par tiem ieviešanas mehānismiem, kas paredzēti Jūras un piekrastes resursu izmantošanai efektīvai RIS3 (viedā specializācija) ieviešanai un novērtēt šo mehānismu efektivitāti Latvijas piekrastes teritorijās. Pētījums tika izstrādāts pamatojoties uz informāciju, kas apkopota pēc detalizētas dokumentu analīzes (ES līmeņa plānošanas dokumenti, nacionāla līmeņa plānošanas un politikas dokumenti, Reģionālā un vietēja līmeņa plānošanas politikas dokumenti) un informāciju, kas iegūtas intervijās un fokusa grupās ar nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa ekspertiem.

Viedās specializācijas stratēģija - Eiropas Savienības līmenis: Atzīstot, ka ekonomiskās reālijas maina pasauli ātrāk kā globālā politika, lai veicinātu lielāku ekonomisko neatkarību,

sasniegtu ilgspējīgāku nākotni, Eiropas Komisija 2010.gadā ir apstiprinājusi stratēģiju viedai, ilgspējīgai un iekļaujošai izaugsmei EUROPE 2020, kurā iekļautas trīs savstarpēji papildinošas prioritātes: (P1) Viedā Izaugsme: ekonomiskā izaugsme, kas balstīta uz zināšanām un inovāciju (P2) Ilgtspējīga izaugsme: Resursu efektivitāti rosinoša izaugsme, zaļāka un konkurētspējīgāka ekonomika (P3) Iekļaujoša izaugsme: Tādas ekonomikas veicināšana, kas veicina nodarbinātību un nodrošina sociālo un teritoriālo kohēziju. Šajā dokumentā Eiropas komisija aicina izstrādāt nacionālās/reģionālās zinātnes un inovāciju stratēģijas viedai specializācijai, lai radītu mērķa orientētāku struktūrfondu atbalstu. EUROPE 2020 kontekstā, viedā specializācija, tiek atainota kā galvenais elements vietas bāzētajās inovāciju stratēģijās, kuru var definēt sekojoši: Nacionālās/reģionālās zinātnes un inovāciju stratēģijas viedai specializācijai (RIS3) ir integrētas, vietas bāzētas ekonomiskās transformācijas dienas kārtības.

Viedās specializācijas stratēģija - Latvijas nacionālais līmenis: Latvijā 2013.gadā ir apstiprinātas “Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020.gadam“, kas atbilst EUROPA 2020 noteiktajam par nacionālās/reģionālās zinātnes un inovāciju stratēģijas viedai specializācijai izstrādi un Nacionālā attīstības plānā noteiktajam par Zinātnes, tehnoloģiju un inovācijas attīstības politiku. Latvijā pastāv arī nacionālā industriālā politika Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam formā, kas paredz veicināt ekonomikas strukturālas izmaiņas par labu preču un pakalpojumu ar augstāku ienesīgumu ražošanai, t.sk. rūpniecības lomas palielināšanai, rūpniecības un pakalpojumu modernizācijai un dažādākam eksporta grozam. Latvijā ir izstrādāts ziņojums par “Viedās Specializācijas stratēģijas izstrādi”, kurā definēts, ka “Viedās Specializācijas stratēģija” (RIS3) paredz pētniecības un inovāciju resursus mērķtiecīgi fokusēt inovāciju prioritātēs – tajās zināšanu specializācijas jomās, kur valstij ir salīdzinošās priekšrocības vai arī eksistē aktīvi, uz kuru bāzes šādas priekšrocības var radīt. Latvijas viedās specializācijas stratēģija teritoriju līdzsvarotas attīstības veicināšanai ir izvirzījusi prioritāti, kas paredz teritoriju esošo resursu apzināšanu un specializācija, izvirzot perspektīvās ekonomiskās attīstības iespējas un virzienus, t.sk. vadošos un perspektīvos uzņēmējdarbības virzienus pašvaldības teritorijās

Zilās izaugsmes (Blue Growth) politikas apskats: Zilā izaugsme (Blue Growth) ir integrēta pieeja, lai stimulētu jūras ekonomiku, kas līdzīgi kā Viedās Specializācijas koncepts pievērš nozīmīgu vērību inovācijām, jaunu kompāniju veidošanos, augšupejošu pieeju un vērtības ķēžu attīstību. Tā saucamo zilo vērtības tīklu izveidei nepieciešama (1) Sadarbības tīklošanās attīstība starp piegādātājiem un veicinātājiem (2) Infrastruktūras dalīšanās (3) Zilo klāsteru un tīklu veicināšanu. Eiropas komisija, 2014.gadā izstrādājusi dokumentu “Ilgtspējīga Zilā Izaugsme Baltijas jūras reģionam” (A Sustainable Blue Growth Agenda for the Baltic Sea Region), kas

piedāvā stratēģisku pieeju esošo Jūras un piekrastes resursu izmantošanai, balstoties uz sekojošiem pīlāriem: (1) Konsistenta pieeja inovācijām, lai palielinātu ilgtspēju (2) Zināšanas un kvalifikācijas un klāsteru attīstība (3) Finanšu pieejamība jūras ekonomikas sektoriem.

Būtiskākie secinājumi: Lai arī Latvijas plānošanas dokumenti ir saistīti ar Eiropas Savienības politikas dokumentos norādītajām prioritātēm, Latvijā neizdala atsevišķus Viedās specializācijas stratēģijas pasākumus piekrastes izaugsmei, tomēr tā tiek skatīta kontekstā ar Latvijas Viedās specializācijas stratēģijas īstenošanas atbalstu – kā papildinoša iespēja. Latvijā nav izstrādātā Zilās izaugsmes (Blue Growth) politika vai stratēģija, bet šādi plāni ir citās Baltijas jūras reģiona valstīs (reģionos) – līdz ar to arī Latvijai ir jāturpina ciešāka sadarbība ar citām Baltijas jūras piekrastes teritorijām, lai veicinātu ne tikai valsts, bet visa Eiropas Savienības reģiona resursu efektīvāku izmantošanu un viedu izaugsmi.

Būtiskākā izmantotā literatūra

Pētījuma veikšanai izmantoti Eiropas Savienības un nacionālie plānošanas un politikas dokumenti. Pētījumā izmantota informācija, kas iegūta intervijās ar Finanšu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Pārresoru koordinācijas centra, Latvijas investīciju un attīstības aģentūras pārstāvjiem, kā arī sanāsmēs ar Rīgas un Jūrmalas pilsētu un Carnikavas, Saulkrastu, Salacgrīvas un Engures novadu pašvaldību pārstāvjiem.

EKOSISTĒMU PAKALPOJUMU PIEEJAS NOZĪME ZEMES PĀRVALDĪBĀ UN TELPISKAJĀ PLĀNOŠANĀ - EIROPAS REDZĒJUMS UN IESPĒJAS LATVIJĀ

Anda Ruskule

Baltijas Vides Forums, e-pasts: anda.ruskule @bef.lv

Ekosistēmas pakalpojumu pieeja piedāvā holistisku skatījumu uz mijiedarbībām starp dabu un cilvēkiem, kā arī visaptverošu ietvaru pretrunu risināšanai starp vides aizsardzības un sociālekonomiskajiem mērķiem vai konkurējošiem zemes izmantošanas veidiem (Fürst *et al.* 2017). Līdz ar to visā pasaulē šī pieeja kļūst ar vien nozīmīga telpiskajā plānošanā un zemes pārvaldībā, radot iespējas integrētiem risinājumiem, kas pārsniedz nozaru, plānošanas līmeņu vai administratīvās robežas. Politikas veidotāju dienas kārtībā ekosistēmu pakalpojumu koncepts pirmoreiz nonāca saistībā ar dabas aizsardzības politikas īstenošanu, ietverot to Bioloģiskās daudzveidības konvencijas stratēģiskajā plāna 2011-2020.gadam, kā arī Eiropas Savienības Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2020.gadam mērķu definējumā. Tomēr ekosistēmas pakalpojumu novērtējums ir būtisks arī citu nozaru politiku īstenošanā, piemēram, klimata politikā, iekšzemes un jūras ūdeņu pārvaldībā, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un reģionālā attīstībā (Maes *et al.*, 2014).